

مدافع سرسخت سینمای اقتباسی

به هر حال نگاه کارگردان با نگاه نویسنده فرق می‌کند و کارگردان بر داشت و تصویر دیگری از کتاب دارد که همان تصویر ذهنی خودش را بر پرده سینما می‌آورد. برداشتی که معمولاً از برداشت نویسنده متفاوت است و همین تفاوت مشکل ایجاد می‌کند. البته همه این‌ها در کنار فرم‌گرایی بودن داستان‌هایی که در سال‌های گذشته نوشته شده، باعث شده اقتباس کم‌تر در سینمای ایران انجام شود. در این بده‌بستان هنری و ادبی نویسنده باید آسان بگیرد، چون او اثرش را نوشته و حالا کارگردان می‌خواهد نگاه خودش را بسازد. این نگاه بر اساس برداشت و تفسیر کارگردان از داستان ایجاد می‌شود. برداشتی که منجر به ساخت فیلم می‌شود و در جایی شاید این تفسیر کارگردان با تفسیر نویسنده هم خوانی نداشته باشد. در این جا نویسنده باید به کارگردان آسان بگیرد. البته اگر می‌خواهد اثرش بر پرده سینما بیاید.

به عقیده این فقه‌نویس، نویسنده و کارگردان، وقتی یک اثر ادبی فرم‌گرا و پیچیده نوشته شده باشد، ترجمه‌متن به زبان سینما سخت‌تر می‌شود. او می‌گوید: «بازی‌های فرمی شاید در ادبیات جذاب باشد، اما درک مخاطبان سینما مخصوصاً سینمای گیشه‌ای هنوز تا این آثار فرمی فاصله دارد. البته شاید بر اساس این رمان‌های فرمی بشود اثری آوانگارده ساخت، اما در خصوص ساختن اثری که بخواهد برای مخاطب عام هم جذاب باشد سخت و غیرممکن است. به هر حال در ساخت فیلم باید به مسئله بازگشت سرمایه و جذاب بودن آن بر برای مخاطب عام هم توجه کرد.» عناصری چون پژوهش و تلاش برای باورپذیری که از ضعف‌های رایج فیلم‌نامه‌نویسی به شمار می‌رود، غالباً در آثار اقتباسی کم‌تر به چشم می‌خورد چرا که معمولاً نویسنده یک قصه تلاش خود را برای توصیف و باورپذیری درست کرده و پاشنه آشیل همیشگی فیلم‌های ایرانی در آثار اقتباسی معمولاً به عنوان برگ برنده خود را نمایانده است و شاید به همین دلیل هم باشد که از ۲۰۱۰ اثر برتر تاریخ سینمای ایران، بیشترشان آثار اقتباسی بوده‌اند، اما آیا سینماگران ما روز با ادبیات اخت هستند؟ پاسخ آری منفی است: «ما متأسفانه نه تنها سینماگران که بسیاری از مردم جامعه ما ادبیات و جنس آن را نمی‌شناسند. علاوه بر این مسئله، مشکل دیگر این است که سینماگران ما می‌خواهند مؤلف باشند و خودشان فیلمنامه اثرشان را بنویسند. مطمئناً سینماگری که با ادبیات آشنایی ندارد، نمی‌تواند مثل داستان‌نویس بنویسد و نگاه جزئی‌نگر داستان‌نویسی را که سال‌ها برای نوشتن یک رمان وقت صرف کرده، داشته باشد. همین مسئله است که فیلمسازان می‌خواهند مؤلف باشند و فیلمنامه‌ها را خودشان بنویسند.»

اما راز موفقیت این فیلمساز مستقل زن سینمای ایران چیست که حتی در آثار ارزینالش هم می‌تواند موفق ظاهر شود؟ او در این باره می‌گوید: «همیشه من داستان اولیه‌ای دارم که آن را شروع می‌کنم و گسترش می‌دهم، پی‌رنگ‌ها و درام آن را پررنگ می‌کنم. سال‌ها ویراستار بودم و متن‌های دیگران را بازنویسی می‌کردم و به نام آن‌ها منتشر می‌شد. بعد که اولین رمانم را نوشتم، دوست داشتم کار داستانی انجام دهم اما شرایط مرا به سمت ساخت مستند سوق داد. تجربه مستندسازی کمک کرد اتفاقات تازه‌ای را در خودم کشف کنم. این سال‌ها به من کمک کرد که درام و روایت را به خوبی بشناسم. امروز در اینستاگرام، مردم داستان‌های خود را برایم می‌فرستند و اینکه در لحظه بتوانیم تشخیص دهیم که کدام‌یک از این داستان‌ها نگاه و پی‌رنگ تازه دارد، بر اساس همان ممارست در حوزه داستان‌نویسی صورت گرفته است.»

آیامی توان اقتباس در سینما را به عنوان یک اصل قرار داد و از ظرفیت ادبیات برای تقویت سینمای بومی استفاده کرد؟ آیا عنوان «نویسنده و کارگردان»، به خودی خود یک فضیلت است یا خوب قصه نوشتن و درست کارگردانی کردن به یک اثر و یک هنرمند وزن می‌دهد؟ ترگس آبیاری از جمله فیلمسازانی است که در آثارش با وفاداری به ادبیات و سینما و سینمای اقتباسی به دو سوال بالا بهترین پاسخ را داده است. او که پیش از ورود به سینمای حرفه‌ای در کنار فیلمسازی، در حوزه ادبیات داستانی فعال بوده، در سینما هیچ‌گاه خود را از دنیای داستان دور ندیده است. او هر دو فیلم «شیار ۱۴۳» و «نفس» بر اساس رمان‌هایش ساخته و از فیلمسازانی است که سرسختانه عقیده دارد که باید از ظرفیت ادبیات برای اقتباس در سینما استفاده کرد.

خالق «شیار از آنچه در آینه می‌بینید به شما نزدیک‌ترند» در این باره گفته است: «بر خلاف اقتباس‌های بسیاری که در دنیا انجام می‌شود، در کشور ما به این موضوع بی‌توجهی می‌شود. من تا به حال از آثار خودم اقتباس کرده‌ام و به دلیل اینکه شخصیت‌های داستانی، حس و حال و فضای داستانم را خوب می‌شناسم، راحت‌تر می‌توانم تفسیر سینمایی درست‌تری از اثر ادبی داشته باشم و به زعم بسیاری در مقوله اقتباس درست عمل کنم.»

و آیا مسأله‌ای که سینماگران را از اقتباس دور می‌کند، دوری آنها از مطالعه کتاب است یا پرهیز از اقتباس به دلیل حساسیت‌های نویسندگان یا مسأله کپی‌رایت اقتباس از رمان‌های غیر وطنی؟ آبیاری در این زمینه گفته است: «بعضی از نویسندگان فکر می‌کنند دقیقاً باید نتیجه‌نهایی و فیلمی که بر پرده سینما می‌بینند، همانی باشد که در اثر رخ داده و همین امر، مشکل ایجاد می‌کند.

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری وصف صبا
مدیر مسئول و سردبیر: محمدرضا شفیعی

www.rooznamehsaba.com

rooznamehsaba

تهران خیابان آیت‌الله مدنی کوچه خجسته منش پلاک ۵
تلفن: ۶۰۷۷۵۸۲۴۲۲ فکس: ۷۷۵۴۸۲۴۵
چاپ: موسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران
توزیع: نشر گستر امروز

از کوه تا نفس

ترگس آبیاری نویسنده، کارگردان و فیلم‌نامه‌نویس دانش‌آموخته رشته ادبیات فارسی است و علاوه بر ساخت فیلم‌های کوتاه، مستند و بلند سینمایی (با رویکرد به سینمای اقتباسی) سال‌ها در حوزه ادبیات فعالیت داشته است. اولین کتاب آبیاری بنام رمان «کوه روی شانه‌های درخت» در سال ۱۳۸۰ توسط نشر شاهد چاپ شد. رمان چشم‌سوم (۱۳۸۵)، مجموعه داستان اختر و روزهای تالوله (۱۳۸۷)، مجموعه داستان قصه زنی که همه‌اش یاس‌های فلسفی داشت (۱۳۸۰)، رمان نوجوان بسریچه گرم بدوش و خندق بلا (۱۳۸۷)، نه شب بود و نه روز (۱۳۸۷)، به کی می‌گنم قهرمان (۱۳۸۸)، داستان دو خط (۱۳۸۱)، مجسمه نمکی (۱۳۸۴)، رمان عروس آسمان (۱۳۷۹)، روزی روزگاری (۱۳۸۴)، برای شبم چه اتفاقی افتاد (۱۳۸۳)، داستان دو پنج (۱۳۸۶)، قهرمان قصه خل و چل (۱۳۸۷)، زندگی غمبار یک بیت خوشبخت (۱۳۸۸)، بازآفرینی سلامان و آسیال (۱۳۸۸)، بازآفرینی داستان‌های هزار و یک شب سه جلد (۱۳۸۹)، داستان زندگی یک قطره آب (۱۳۷۹)، زندگی نلما داستانی شکفتن بر هلمون (۱۳۹۰)، شعرهای یک ماهی سیاه آسمون جل (۱۳۸۸)، فسانه چشمه لاغر مردنی (۱۳۸۷)، مجسمه‌ای که عقابیت به خیر شد (۱۳۹۰)، بازآفرینی هزار و یک شب جلد ۴ و ۵ (۱۳۹۰)، بازآفرینی هزار و یک شب پیدایش (۱۳۸۹)، کسی که هیچ وقت گم نمی‌شود (۱۳۹۱)، ساعت مچی (۱۳۹۱) و رمان نفس (۱۳۹۵) از آثار ادبی اوست. اولین تجربه سریال‌سازی ترگس آبیاری در شبکه خانگی سریال «سووشون» است که بر اساس رمان مشهور سیمین دانشور در شیراز مشغول تصویربرداری آن است و در روزهای گذشته پروانه ساخت سینمایی آن هم صادر شد تا به احتمال زیاد شاهد نمایش این اثر در دوره پیش روی جشنواره فیلم فجر هم باشیم. قصه رمان «سووشون» در بحبوحه جنگ جهانی دوم، زمان اشغال ایران توسط انگلیسی‌ها می‌گذرد و درباره زوجی به نام «یوسف» و «زری» است، مرد در مقابل استعمارگران می‌ایستد و ظلم را نمی‌پذیرد...

شما معتبر هستید شماره معتبر بخرید

فروش ویژه شماره‌های خاص اعتباری و دائمی تا ۴۰٪ تخفیف

از طریق shop.mci.ir و تمامی مراکز فروش و خدمات همراه اول

www.mci.ir